

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 972 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
Alinazarova Mahfuza	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
Ergasheva S. T.	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
Jo'rayeva Matluba	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
Komilova Z. X.	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
M. Yu. Mahkamova	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
Madazizova Dilfuza Raxmatullayevna	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
Madina Tilavova	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
N. O. Saidova	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
Ochilova Dilbar Isroilovna	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
Oripova Zilola	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
Qurbanova Ilmira Alisher qizi	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
“Qurilish jarayonlari texnologiyasi” fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlrat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi “muhosaba” va “tafakkur” amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati.....	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehriining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы.....	211
Сулейманова Нилуфар Камилловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

MUNDARIJA	O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari 229 Abirova Umida Nazarovna
So'z	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari..... 232 Adhamova Diyora Sanjar qizi
So'z	Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy 239 Tangriyev Abdulkarim Tovashevich
So'z	Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati 244 Hafizov Shahriyor Shavkatovich
So'z	Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari 248 Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi
So'z	Axborotning gnoseologik mohiyati 256 Kamolova Munajatxon Jaloldinovna
So'z	Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari 259 Mamatova Aziza Bo'riboevna
So'z	Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari 262 Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich
So'z	Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi..... 267 Maxkamova Dilafuz Aliyevna
So'z	Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv 271 Normamatova Kamola Gulmamat qizi
So'z	O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida)..... 274 S. Sh. Azamatova
So'z	Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari 277 Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi
So'z	Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari 282 Xolova Mohigul Shavkatovna
So'z	Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish 287 Xudoyberganov Atham
So'z	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish 291 Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi
So'z	Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление 295 Кадирова Наргиза Азаматовна
So'z	Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка) 298 Мамырбаева Дина
So'z	Bolalar nutqini rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari 304 Mamadjonova Sakina Mo'minjonovna, Maxmudova Oygul Toxirjonovna
So'z	Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish 309 Ganiyeva Shodiya Azizovna
So'z	Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки..... 313 Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна
So'z	Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 317 Nazarova Nasiba Abdullayevna
So'z	Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari 320 Shamshetova Anjim Karamaddinovna
So'z	Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi 323 Bo'ronova Iroda Bo'ronovna
So'z	Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari 327 Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi
So'z	"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni 332 A. N. Nusratov
So'z	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari 336 Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmira Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturayev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Yaxyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdulkarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyrovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinoz Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari 439 Kenjayeva Dildora Terkashevna Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati 443 Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi 448 Latifa Zarifovna Korayeva Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar 451 Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari 454 Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida 459 Mardonova Saodat Muzaffarovna Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish 463 Meyliyeva Nafosat Gulomovna Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri 466 Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi 470 Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress 473 Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari 477 Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi 481 Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency 486 Kosimov Sunnat Ravshan ugli Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni 490 Quvonchbek Abduxamidov Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi 494 Rajabova Laylo O'tkir qizi Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 498 Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari 501 Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash 506 Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari 510 Raxmetova Lazzat Eshitishda nuqsonli bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi 513 S. A. Mamatisayeva Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi 517 Sattorova Shaxlo Axadovna Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse 520 Sultonova Charos Iskandar kizi Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar 527 Suyunova Matluba Abdusaidovna Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi 531 Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi Modern Approaches to Teaching Grammar 534 Tuychiyev Azamat Farkhod ugli The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education 538 Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li
-------------------------------------	---

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarning kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashev Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–махаля" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	
Umumiy pedagogika fanini o'qitishda formativ baholash metodikasini joriy etish texnologiyasi	586
<i>Sobitjon Xalimov Hoshimjonovich</i>	
Формирование компонентов эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста с дефектами речи на основе сказкотерапии	590
<i>Эркинова Фазилат Миразиз қизи</i>	
O'zbekistonda asalarichilikning rivojlanishi.....	593
<i>Abdullayeva Maxsudaxon To'lanovna</i>	
14–16 yoshli dzyudochilarda hujum kombinatsiyalari va ularni musobaqaviy sharoitda qo'llash usullarini takomillashtirish.....	596
<i>Abduraxmanova Iroda Xayrullayevna</i>	
Oliy ta'limda aksiologik tarbiya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy ehtiyoj va pedagogik muammo sifatida.....	602
<i>B. S. Siddikov</i>	
Sport mashg'ulotlar davomida mushak va suyak tizimi rivojlanishi	606
<i>Bo'ronova Habiba Erkin qizi</i>	
Stol tennis o'yini texnikasi.....	609
<i>Ibragimov Abduqahhor Abdulaziz o'g'li</i>	
Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy platformalarning afzalliklari: Wordwall, Educaplay, Blooket, Genially, Kahoot platformalari	613
<i>Kalandarova Dilnoza Samandarovna, Qodirova Madina Nosirovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan paraarmrestlingchi talabalarni musobaqa oldidan texnik tayyorgarligini takomillashtirish	617
<i>Karimov Faxriddin Xurramovich</i>	
Developing Critical Reading Skills Through Content-Based Instruction.....	621
<i>Mekhmonkulov Burkhon Ma'ruf ugli</i>	
Tog'li va shahar hududida ta'lim oluvchi tinglovchilarning jismoniy tayyorgarlik darajasini taqqoslash	626
<i>Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich</i>	

Korxonada va tashkilotlarda ishchi-xodimlarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish asosida ish faolligini oshirish texnologiyasi	630
Muxametov Axmad Muxametovich	
Xalq ta'limi bo'limi rahbarlarining xalqaro baholash tizimini O'zbekiston ta'limiga moslashtirishdagi o'rni	634
Namazova Manzura Urakovna, Nodirov Dilmurod	
Digital Reading vs. Print Reading: Effects on EFL Learners' Reading Speed and Understanding	639
Rustambekova Ozoda Dilshod kizi	
Yoshlarning jismoniy tarbiya mashg'ulotlariga bo'lgan qiziqishini oshirishning samarali usullari	644
To'rayev Farrux Hakim o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalaridagi talaba-qizlarni dzyudo sport turi texnik harakatlariga o'rgatish texnologiyasi	647
Toshboyeva Munisa Bozor qizi	
Sport mashg'ulotlarda jarohatlarning oldini olish va xavfsizlik choralarini	650
Xudoyberdiyeva Elmira Botir qizi	
Задачи изучения и преподавания русского языка и литературы в общеобразовательных школах с узбекским языком обучения	654
Ахмедов Нумон	
Multimedia va infografika asosida interaktiv didaktik materiallar yaratish	658
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Rahmonov Ziyodillo Xusanovich	
Ingliz tili darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi (immitativ-taqiidiy usul misolida)	661
Jo'rayeva Dilafuz Nuriddinovna	
O'simliklarning issiqqa va qurqoqchilikka chidamliligi	664
M. Nazarov, G. Maxsudova, T. Usmonova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy tayyorgarligi hamda psixik jarayonlar ko'rsatkichlarining tahlili	667
Masharipova Miyassar Ichanovna	
Bo'lajak tarbiyachilarni "Tabiat bilan tanishtirish" fani asosida tarbiyaviy faoliyatini raqamlashtirish	675
Saydullayeva Barchinoy Abduxalil qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'lim sharoitida faoliyat yuritishga tayyorlash muammolari	678
Shaxnoza To'xtiyarova	
Raqamli ta'lim muhitida o'quv resurslarini yaratishning raqamli-didaktik mazmunini rivojlantirish metodikasi	681
Shirinov Feruzjon Shuxratovich	
Umumta'lim maktablarining 9-sinf fizika darslarida tovush hodisasini anglashni tajriba orqali rivojlantirish	684
Sobirov Avazbek Anvarovich	
Emotsional intellekt tushunchasining nazariy asoslari va rivojlanish bosqichlari	689
Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi	
Portret janrini o'qitishda individual ta'lim va fanlararo integratsiyaning nazariy-metodologik asoslari	693
Xudaynazarova Ug'iloy Sharifovna	
Aqli zaif bolalarda sensomotor rivojlanishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	696
Xudoyberdiyeva Ra'no Arabboyevna	
Yuqori sinf o'quvchilarida estetik madaniyatni tarbiyalash metodikasi (tarbiya fani misolida)	700
Yoqubjonova Shodiya G'ayratovna	
Chizmachilik fanining turmush tarzimidagi ahamiyati va o'rni	704
Achilov Nurbek Norboy o'g'li	
O'quvchilarni musiqa san'atiga qiziqtirishda musiqa psixologiyasining roli	707
E'zozxon Qobilova	
Bolalar adabiyotini o'qitishda milliy qadriyatlarni singdirish va kreativ kompetensiyani rivojlantirishning innovatsion yo'llari	710
G'aniyeva Shodiya Azizovna, Abdullayeva Madinaxon Madaminjon qizi	
Boshlang'ich sinf darsliklarida berilgan mashqlarni til kompetensiyasini rivojlantirish maqsadida tahlil qilish	713
G'anijonova Sarvinov, Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna	
O'quvchilarda global o'qish savodxonligini shakllantirishda milliy matnlar va qadriyatlar asosidagi pirls tipidagi topshiriqlar yaratish tajribasi	717
Ikromova Gulhida Axmadillo qizi, G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi	

Bo'lajak pedagoglarni intellektual rivojlantirishda pedagogik artistizmdan foydalanish texnologiyalari pedagogik muammo sifatida	720
<i>Karribayeva Lobarxon Fayzulla qizi</i>	
Ilmiy matnni o'qib tushunish va baholashda nostandart testlardan foydalanish bosqichlari.....	724
<i>Komilova Lola Nasilloevna</i>	
Dizartriya davolashda talaffuzidagi kamchiliklarni o'yin orqali rivojlantirish texnologiyalari.....	728
<i>Mamatova Muzayyana Batirovna</i>	
Turkiy bitiklarda nomlar tizimi va ularning semantik xususiyatlari	732
<i>Munisa Shavkatova</i>	
Kommunikativ yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarni mediatorlik faoliyatiga tayyorlash texnologiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	736
<i>Muqimova Dilbarxon Xusanboyevna</i>	
Sportda liderlik va jamoaviy ruhni shakllantirish metodlari	740
<i>Nazarov Nursultan Safarbayevich</i>	
Dars mashg'ulotlarini tashkil etishda loyihalashtirishning o'rni va ahamiyati.....	744
<i>Normurodov Sharofiddin Muxiddinovich</i>	
Ta'limda innovatsion kompetentlikning ahamiyati.....	748
<i>Qobilova Aziza Tursunovna</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali bolalarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish	752
<i>Salimova Aziza Sharipovna</i>	
Xorijiy tillarni o'qitishda masofaviy ta'limning imkoniyatlari va muammolari	755
<i>Sidiqova Ma'mura Adhamjonovna</i>	
Til kompetentligini rivojlantirishda vizual materiallardan foydalanishning o'rni (boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish texnologiyasi misolida)	758
<i>Zokirova Sohiba Muhtoralievna, Sobirova Diloromxon Ma'rufjon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi koxlear implantli bolalarni eshituv - nutqiy reabilitatsiyasi	761
<i>Xamraeva Dildora Baxadirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda duduqlanishni kelib chiqish sababalari va korreksion ishlar	766
<i>Xolboeva Ruxsora Egamberdiyevna</i>	
Эффективность арт-терапии в обогащении словарного запаса у детей с ЗПП	770
<i>Наган Олеся Талгатовна</i>	
Autizmli bolalar nutqini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	775
<i>Nishonova Sevara</i>	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy nazariy asoslari (XIX–XXI asrda).....	778
<i>Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya</i>	
Autizmli bolalarda kommunikativ muloqotni shakllantirish texnologiyalari.....	781
<i>Raxmonova Manzura Maxmudovna</i>	
Talabalarda ma'naviy ongning rivojlanishidagi milliy dunyoqarash va tafakkur uslubining shakllanish omillari	785
<i>Usarova Nigora Berdiyevna</i>	
PIRLSda qo'llaniladigan yuqori darajadagi tushunish ko'nikmalari (interpretatsiya, sintez) va ularni muloqotga o'rgatishda qo'llash	788
<i>Choriyeva Valida Abdug'ani qizi, Shodiyev Faxriddin Teshayevich</i>	
Prokrastinatsiya fenomenining retrospektiv talqini	795
<i>M. L. Aripova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda millatlararo totuvlikni shakllantirishda badiiy adabiyotning o'rni.....	799
<i>Xudoyberdiyeva Madina Abdulbaki qizi</i>	
Malakali futbolchilarni tayyorlashning innovatsion pedagogik va texnologik uslublari.....	802
<i>Maxmudov Mamat Raxmatovich</i>	
Maktabgacha ta'limda madaniy qadriyatlarga hurmat hissini shakllantirish metodikasi.....	807
<i>Adolat Xolmatova Muxammadjonovna</i>	
Oliy ta'limda inklyuziv qadriyatlarni shakllantirishda maxsus pedagogikaning o'rni	811
<i>Alijonova Dilorom Azamjonovna</i>	
Sportning kurash turi tarixi, nazariy asoslari va zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari.....	815
<i>Do'stov Dilmurod Karimovich</i>	

MUNDARIJA SOÐERJANIE CONTENTS	O'quvchi qizlarni oliy ta'lim muassasalariga yo'naltirishda ota-onalar bilan ishlashning kollaborativ usullari 818 Egamberdiyev Umidbek Xo'jayevich
	The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress 821 Ortikova Nargiza Xayrullayevna, Normuratov Laziz Azizovich
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tovush talaffuzi buzilishining turlarini va darajasini aniqlash usullari 826 Otaboyeva Nodira Qodir qizi
	Ta'limda innovatsion kompetentlikning ahamiyati 830 Qobilova Aziza Tursunovna
	Intellektual madaniyatni rivojlantirishda integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash texnologiyalari 833 Qurbonov Jasurbek Akmaljonovich
	Biologiya, kimyo va geografiya fanlarni o'qitishda iqtidorli o'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish 837 Sultanova N. B., Toshpo'latova N. I., Azimov B. I.
	Методика развития навыков самостоятельного обучения учащихся с помощью онлайн-образовательных платформ 840 Суяров Хуршид Бахриддинович
	Oliy ta'limda sun'iy intellektni boshqarishda rivojlangan chet davlatlar tajribasidan foydalanish usullari 844 Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi
	Variativ yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida dialogik nutqni rivojlantirishning nazariy asoslari 852 Turapova Ra'no Barat qizi
	Maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyalanuvchilarga og'zaki hisoblashni o'rgatish 857 Jurayeva Muhayyo Nematillayevna
	Trening jarayonidagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari 861 Nodirova M. B., Usmanova S. A., Vaxidova U. A.
	Pedagogika oliy o'quv yurtlarida tahsil olayotgan talabalarining sport faoliyati turlari orqali innovatsion texnologiyalarini takomillashtirish 865 Turdiyev Umidjon Kamoliddinovich
	Badiiy adabiyot vositasida nutqida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutq shakllarini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari 868 Umarova Muhayyo Abdusattor qizi, Mamarajabova Zulfiya Narboyevna
	The Role of Family Support in Fostering Individual Resilience Against Social Offenses (An Integration of Continuing Education, National Values, and Personal Narratives) 873 Khoshimov Lutfullo Khabibullo ugli
	Milliy kiyimlarni zamonaviy material va konstruksiya bilan uyg'unlashtirish 877 Yuldasheva Gulsanam Arken qizi
	Преподавание русского языка в школах Узбекистана глазами будущих педагогов 881 Бахриева Шахноза Давроновна
	Методологические основы дисциплины "Госпитальной педагогики" 886 Равшанова Иноят Эркиновна
	Тропеический блок как ключевой инструмент создания образа восприятия в романе С. Моэма "The Razor's Edge" 889 Тагаева Тамара Баходировна
	Zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida ta'lim va tarbiya integratsiyasi 892 D. S. Zokirova
	O'quvchi qizlarni oliy ta'lim muassasalariga yo'naltirishda ota-onalar bilan ishlashning kollaborativ usullari 895 Egamberdiyev Umidbek Xo'jayevich
	Umumta'lim maktablarida kimyo fani o'qitishning samarali usullari 898 Yunusov Mirzoxid Mirzakarimovich, Odilova Feruzabonu Oybek qizi, Soibjonova Gulasalxon Farhodjon qizi
	Ertak qahramonlari obrazlari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarini axloqiy va kreativ fikrlash sifatlarini shakllantirish 901 Ortiqova Zulfiya Nurmuhammedovna, Dilnavoz Tojiyeva Abduvohid qizi
	Raqamli o'quv muhitida multimedia kontentini loyihalashning didaktik tamoyillari 905 Rustemov Muxamed Biysenbayevich
	The Essence and Content of The Concept of Ecological Culture 908 Sa'dullayeva Zuhra Murodullayevna

Talabalarda raqamli refleksiyaning shakllantirishi pedagogik muammo sifatida	912
Salixova Muhayyo Shakirovna	
Kasbiy leksik kompetensiya metodikasi shakllanishining tarixiy rivojlanish asoslari	915
Tog'ayeva Maxfuza Abdunazarovna, Tilovova Gavhar Abdaxatovna	
Autizm spektori buzilishi bo'lgan bolalar tavsifi.....	920
U. M. Utbasarova	
Ta'lim jarayonida qo'llaniluvchi sun'iy intellekt vositalari haqida tushuncha	925
Xakimova Yoqutxon Toxirjon qizi, Pulatova Ziyodaxon Baxodirjon qizi	
Проблемы перевода медицинских терминов: сложности и ошибки, возникающие при переводе медицинской литературы с других языков на русский.....	928
Алибекова Лайло Рахмановна	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorining mediakompetentligini integrativ yondashuv asosida rivojlantirish: model, metodologiya va empirik natijalar	931
Asqarxo'jayeva Movluda Saidmuhammadzokir qizi	
Identifying the Cause of Addiction to Alcohol and Drugs	935
Nauruzbaeva Ayjan Sarsenbaevna, Reymov Muxamedali Kengesbayevich, Kalmuratova Sara Umirzakovna	
Methods of Utilising the Legacy of Eastern Thinkers in Education.....	938
Raimova Nasiba Abdreimovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishda mediasavodxonlikning ahamiyati.....	942
Raximova Zulfiyaxon Xashimjonovna	
Pedagog va maxsus psixologlarni hamkorlikda tayyorlash texnologiyasining tarkibiy komponentlari va ularning xususiyatlari	949
Turg'unov Mirjalol Mirzahamdani o'g'li	
Og'ir vazn yo'qotish (weight cutting)ning organizm fiziologiyasiga salbiy ta'siri	952
Ibragimov Azizbek Ilhom o'g'li	
Языковая политика и её влияние на статус русского языка в образовательной среде Узбекистана ..	956
Бобаназарова Шоира Содиковна, Нурмаматов Бобур Ботирович	
Sun'iy intellekt didaktik ta'limot vositasi sifatida ahamiyati	961
To'raboyeva Mahliyo Qo'zimbek qizi	
Embracing Diversity in the Classroom: Inclusive Education Strategies for Empowering All Learners	964
Bahronova Maftuna Farhadovna	
Ta'lim jarayoniga xalqaro pedagogik tajribani samarali joriy etish: usullar va yondashuvlar	968
Xakimov Sodiqjon Rasuljon o'g'li	

KASBIY LEKSIK KOMPETENSIYA METODIKASI SHAKLLANISHINING TARIXIY RIVOJLANISH ASOSLARI

Tog'ayeva Maxfuza Abdunazarovna
Guliston davlat universiteti doktranti

Tilovova Gavhar Abdaxatovna
Toshkent davlat agrar universiteti dotsenti, f.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada chet tillarini o'qitish metodikasining rivojlanish bosqichlari, ayniqsa kasbiy leksik kompetensiyani shakllantirish jarayonining nazariy asoslari va amaliy yo'nalishlari yoritilgan. Tadqiqotda "kompetensiya" va "kommunikativ kompetensiya" tushunchalarining ilmiy talqinlari, ularning lingvistik, psixologik va sotsiomadaniy jihatlari tahlil qilingan. Maqolada til o'qitish metodikasining ilmiy maqomi, uning lingvistik, psixologik va didaktik fanlar bilan uzviy bog'liqligi asoslab berilgan. Shuningdek, grammatik-tarjima va kommunikativ yondashuvlarning tarixiy o'zgarishi hamda zamonaviy til ta'limidagi o'rni tahlil qilingan. Natijada, chet tilini o'qitishda kommunikativ va leksik kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish ta'lim samaradorligini oshiruvchi asosiy omil sifatida e'tirof etilgan.

Kalit so'zlar: kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, leksik kompetensiya, til o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, metodika tarixi.

Abstract: This article covers the stages of development of foreign language teaching methodology, especially the theoretical foundations and practical directions of the process of forming professional lexical competence. The study analyzes the scientific interpretations of the concepts of "competence" and "communicative competence", their linguistic, psychological and sociocultural aspects. The article substantiates the scientific status of language teaching methodology, its inextricable connection with linguistic, psychological and didactic disciplines. It also analyzes the historical changes of grammatical-translational and communicative approaches and their role in modern language teaching. As a result, the harmonious development of communicative and lexical competences in foreign language teaching is recognized as the main factor increasing the effectiveness of education.

Key words: competence, communicative competence, lexical competence, language teaching methodology, communicative approach, history of methodology.

Аннотация: В статье рассматриваются этапы развития методики обучения иностранным языкам, в частности, теоретические основы и практические направления формирования профессиональной лексической компетенции. Анализируются научные трактовки понятий "компетенция" и "коммуникативная компетенция", их лингвистические, психологические и социокультурные аспекты. Обосновывается научный статус методики обучения иностранным языкам, её неразрывная связь с лингвистическими, психологическими и дидактическими дисциплинами. Анализируется историческое развитие грамматико-переводческого и коммуникативного подходов и их роль в современном обучении иностранным языкам. В результате гармоничное развитие коммуникативной и лексической компетенций в обучении иностранным языкам признаётся основным фактором повышения эффективности образования.

Ключевые слова: компетенция, коммуникативная компетенция, лексическая компетенция, методика обучения иностранным языкам, коммуникативный подход, история методики.

KIRISH

Bugungi kunda tillarni o'qitish metodikasini takomillashtirish, xususan kasbiy leksik kompetensiyani shakllantirish metodikasini rivojlantirish jahonda tan olingan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chet tilini o'rgatishning har bir bosqichi – boshlang'ich, o'rta, chuqurlashtirilgan, ilg'or, kasbiy va hatto ona tilida so'zlashuv darajasiga tenglashtirilgan bosqichlarda – asosiy diqqat-e'tibor leksik kompetensiyani shakllantirishga qaratiladi. Bu esa, o'z navbatida, chet tilida samarali muloqot qilish ko'nikmasini egallash murakkab, ko'p qatlamli va ko'p jihatli jarayon ekanligini anglatadi.

1983-yilda O'zbekiston Fanlar akademiyasi tomonidan chop etilgan ruscha-o'zbekcha lug'atda "компетентность" – "chuqur bilimga egalik", "chuqur bilimga asoslanganlik", "xabardorlik", "omilkorlik" deb o'zbek tiliga

tarjima qilingan. “Компетентный” – yetarli ma’lumotga ega bo’lgan, puxta bilimli, yaxshi biladigan, kompetensiyaga ega bo’lgan, vakolatli, masalani ko’rib chiqishga haqli ma’nolarida tarjima qilingan. “Kompetensiya” – biron-bir kishi xabardor bo’lgan soha yoki masala, huquq yoki ixtiyor kabi tushunchalarda berilgan.

G. O. Ochilova va S. Sh. Akbarovalar^[7] fikriga ko’ra: “O’zbek tilining o’ziga xos morfologik va semantik xususiyatlari nuqtai nazaridan yondoshgan holda ‘kompetensiya’ atama va tushunchalari lotinchadagi ‘competere’ – ‘munosib’, ‘competo’ – ‘munosibman’ yoki ‘erishaman’ so’zlariga yaqin ma’noda ishlatilsa maqsadga muvofiq bo’ladi. Lotin yozuviga asoslangan o’zbek alifbosiga ko’ra, ‘kompetensiya’ so’zini barcha ma’noviy hollarda qo’llash ko’plab chalkashliklarning oldini oladi”.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kommunikativ kompetensiya tushunchasi ilk bor 1960-yillarda amerikalik mashhur tilshunos D. X. Xayms tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan bo’lib, u bu kompetensiyani ko’p komponentli, murakkab hodisa sifatida tavsiflagan. Ushbu atama o’zining dolzarbligi sababli keyingi yillarda ko’plab mahalliy va xorijiy olimlarning tadqiqot obyektiga aylangan. Ular qatorida I. L. Bim^[3], R. Bell^[1], V. M. Vatyutnev^[13], I. A. Zimnyaya^[16], V. G. Kostomarov^[5], O. D. Mitrofanova^[6], M. Byram^[4], V. L. Skalkin^[11], D. Slobin^[10], N. Xomskiy^[14], A. D. Shveysar^[14] kabi yetuk olimlarni qayd etish mumkin.

Shu boisdan, kommunikativ kompetensiyani chuqur va har tomonlama anglash faqat xorijiy tilni o’qitish nazariyasi bilan bevosita bog’liq sohalardagi ilmiy tadqiqotlar asosida amalga oshirilishi mumkin. Ayniqsa, kasbiy leksik kompetensiyani shakllantirish metodikasining tarixiy taraqqiyot bosqichlarini tahlil qilishda kompetensiyaviy yondashuvning umumiy rivojlanish tarixiga murojaat etish nihoyatda muhim hisoblanadi. Chet tillarini o’qitishning zamonaviy metodikasida asosiy nazariy tushunchalardan biri – leksik kompetensiyadir.

Ushbu tushuncha mazmunan ikki asosiy yo’nalishda namoyon bo’ladi:

- *birinchidan*, bu – bo’lajak o’qituvchilarga zamonaviy tilshunoslik va metodik bilimlarni yetkazish jarayoni;
- *ikkinchidan esa*, ushbu bilimlar asosida ular tomonidan zarur bo’lgan malaka va ko’nikmalarni egallash hamda amaliyotda qo’llash jarayonidir.

Ilmiy adabiyotlarda va tadqiqot ishlarida leksik kompetensiya tushunchasiga turli yondashuvlar mavjud. Har bir olim bu tushunchaning mohiyatini o’z tadqiqot yo’nalishiga asoslangan holda izohlab bergan.

Leksik kompetensiyaga oid zamonaviy yondashuvlarning nazariy poydevori mashhur fransuz tilshunosi Ferdinand de Sossyur tomonidan yaratilgan bo’lib, u birinchi bo’lib “langue” (til tizimi) va “parole” (nutq amaliyoti) atamalarini fanga olib kirgan. Ushbu farqlash orqali u tildagi nazariy va amaliy jihatlar o’rtasidagi munosabatni aniq ko’rsatishga harakat qilgan. Mazkur yondashuvni keyinchalik amerikalik tilshunos Noam Xomskiy rivojlantirib, ilmiy muomalaga “competence” (til qobiliyati, ya’ni shaxsning ideal holatdagi grammatik bilimlari) va “performance” (tilni amalda qo’llay olish, ya’ni nutq faoliyati) tushunchalarini kiritgan.

Noam Xomskiy tilni o’rganish jarayonini inson ongining tug’ma imkoniyatlari bilan bog’lagan va bu yondashuvni til kompetensiyasini tushuntirishda eng to’liq va mukammal model deb baholagan^[14]. Uning nazariyasida til ideal holatda namoyon bo’ladi – barcha kishilar grammatik xatolarsiz so’zlashadi, bir xil tilda fikr yuritadi va har qanday kommunikativ vaziyatda samarali ishtirok etadi. Biroq real hayotda bunday ideal holatlar mavjud emas. Insonlar turli ijtimoiy, madaniy, iqtisodiy va psixologik sharoitlarda yashaydi. Ushbu omillar esa tilni egallash va undan foydalanish jarayoniga bevosita ta’sir qiladi. Shu bois, zamonaviy yondashuvlarga ko’ra, leksik kompetensiyani shakllantirishda faqat nazariy bilimlarga emas, balki o’quvchilarning shaxsiy kommunikativ ehtiyojlari, ularning madaniy tajribasi va ijtimoiy konteksti ham muhim rol o’ynaydi.

Shu o’rinda nemis olimi Jon Erpenbek tomonidan ilgari surilgan kompetensiya ta’rifi alohida ahamiyat kasb etadi. Unga ko’ra, bu – murakkab vaziyatga moslashuvchan va o’zini o’zi boshqara oladigan harakatlar bo’lib, ular shaxsiy, o’zgaruvchan va rivoqlanuvchi qobiliyatlar orqali namoyon bo’ladi. Mazkur qobiliyatlar insonning subyektiv dunyoqarashidan kelib chiqadi va uning ichki olami bilan tashqi borliq o’rtasida bog’lovchi ko’prik vazifasini bajaradi.

O’z navbatida, olima A. V. Shchepilova “kommunikativ kompetensiya” tushunchasini quyidagicha sharhlaydi: “Bu – bilimlar, ko’nikmalar va malakalar majmuasidirki, ular muloqot ishtirokchisiga ma’lumot olish, uni o’zlashtirish, amaliy faoliyat olib borish hamda boshqalar bilan samarali aloqa o’rnatish imkonini beradi”.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kasbiy leksik kompetensiya metodikasi shakllanishining tarixiy rivojlanish asoslarini o’rganishda tadqiqot metodologiyasi asosan mavjud ilmiy manbalarni tahlil qilish, ularning mazmunini qiyoslash va konseptual umumlashtirishga tayanadi. Tadqiqot uchun asosiy ma’lumotlar ilmiy maqolalar, metodik qo’llanmalar, tilshunoslik va pedagogika bo’yicha fundamental adabiyotlar, shuningdek, turli davrlardagi metodik yondashuvlarni yorituvchi

manbalardan yig'ildi. Olingan ma'lumotlar tarixiy-komparativ tahlil usuli yordamida o'rganilib, grammatik-tarjima, to'g'ridan-to'g'ri, kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvlarning o'zaro farqlari, afzalliklari va evolyutsiyasi aniqlab borildi. Shuningdek, kontent tahlili metodi orqali terminlarning mazmuniy o'zgarishi, kasbiy leksik kompetensiyaning shakllanishiga ta'sir etgan lingvistik, psixologik va didaktik omillar o'rganildi. Manbalar tahlili davomida ilmiy qarashlarning davriy dinamikasi, metodik g'oyalarning takomillashuvi va zamonaviy talablarga moslashuvi bo'yicha xulosalar chiqarildi. Olingan ilmiy dalillar umumlashtirilib, metodikaning rivojlanishidagi asosiy bosqichlar tizimli ravishda baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'kidlash joizki, zamonaviy ilmiy-metodik adabiyotlarda chet tilida kommunikativ kompetensiyaning tuzilishi borasida yagona yondashuv mavjud emas. Ko'plab tadqiqotchilar bu kompetensiyaning quyidagi asosiy tarkibiy qismlarini ajratib ko'rsatadilar. Zamonaviy ilmiy-metodik adabiyotlarda chet tilidagi kommunikativ kompetensiyaning tuzilishi masalasida yagona fikr mavjud emas. Tadqiqotchilar quyidagi tarkibiy qismlarini ajratadilar:

1. **Lingvistik kompetensiya** – bu til tizimi haqidagi bilimlar majmuasini, xususan fonetika, leksika va grammatika sohalarini o'z ichiga oladi.
2. **Diskursiv (nutqiy) kompetensiya** – bu fikrni mantiqiy, izchil va mavqega mos tarzda ifoda etish, nutqni muayyan kommunikativ holatlarda samarali tashkil qilish qobiliyatini anglatadi.
3. **Sotsiolingvistik kompetensiya** – bu tilni turli ijtimoiy kontekstlarda to'g'ri qo'llash, ya'ni ijtimoiy vaziyatga mos ravishda so'zlashish qoidalarini bilishdir.
4. **Sotsiomadaniy (sotsiokultural) kompetensiya** – o'rganilayotgan til sohibi bo'lgan mamlakatning madaniy va milliy xususiyatlari haqida bilimlarga ega bo'lishni nazarda tutadi.
5. **Lingvostranaviy kompetensiya** – bu til o'rganilayotgan mamlakat haqidagi madaniyat va realiyalar, ya'ni mamlakatshunoslik va tilshunoslik kesishgan nuqtalar bo'yicha bilimlarni o'z ichiga oladi.
6. **Ijtimoiy kompetensiya** – bu jamiyatda qabul qilingan ijtimoiy xulq-atvor me'yorlariga rioya qilgan holda samarali muloqot olib borish qobiliyatidir.
7. **Kompensatorlik kompetensiyasi** – bu muloqot jarayonida yuzaga keladigan til to'siqlarini turli strategiyalar yordamida yengib o'tish ko'nikmalaridir.

Kommunikativ kompetensiyaning ajralmas tarkibiy qismiga til (lingvistik) kompetensiya kiradi. Kompetensiyani maktab o'quvchilari til tizimi bo'yicha ma'lum bilim va til vositalarini turli til darajalarida (fonem, morfem, leksika, sintaksis) yozish, o'qish, tinglash, gapirish faoliyati orqali boshqarish qobiliyati sifatida tushunamiz. Yevropa umumkompetensiyalari standartlariga ko'ra, til kompetensiyasi quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: leksik, grammatik, semantik, fonologik, ortografik va orfoepik kompetensiyalar. Ushbu komponentlar bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, amaliyotni birgalikda o'zlashtirish afzaldir.

Kommunikativ kompetensiya tushunchasi tilshunoslik diskursiga kirib kelgan paytdan boshlab u doimiy ravishda o'zgarib va o'z konteksti asosida moslashib borgan. Bu jarayon tilga oid atama o'zgarishi bilan birga kechdi. Dastlabki "kommunikativ kompetensiya" atamasi o'rniga, vaqt o'tishi bilan til bilimi, kommunikativ bilim, kommunikativ til qobiliyati, kommunikativ til kompetensiyasi kabi boshqa atamalar taklif etildi va qo'llanila boshlandi. Biroq ularning ta'riflari deyarli bir xil bo'lib, barcha ta'riflarda bilim va undan foydalanish ko'nikmalari qobiliyatlari tushunchasi mavjud edi. Bu holat shuni ko'rsatadiki, ayniqsa amaliy tilshunoslik sohasidagi olimlar ko'p yillik nazariy va empirik tadqiqotlar asosida bitta xulosaga kelishgan: tilni yaxshi biladigan inson nafaqat til haqidagi bilimga, balki bu bilimdan muloqotda foydalana olish qobiliyatiga ham ega bo'lishi kerak.

Til o'rgatish metodikasida kommunikativ yondashuv zamonaviy didaktik qarashlarning shakllanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu yondashuv o'z mohiyatiga ko'ra, tilni bilim sifatida emas, balki aloqa vositasi sifatida o'rganishga asoslanadi. Kommunikativ metodda asosiy e'tibor nutq faoliyatining to'rt turi – tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirishni real muloqot sharoitida rivojlantirishga qaratiladi. Mazkur yondashuvning shakllanishi va rivojlanishida nafaqat g'arb olimlari, balki sobiq Ittifoq olimlari ham muhim o'rin tutgan.

Sobiq Ittifoq hududida kommunikativ metod g'oyalari shakllanishi mustaqil yo'nalishda kechgan bo'lib, bu borada B. V. Belyaevning ilmiy qarashlari alohida e'tiborga loyiqdir ^[2]. U o'zining "Методика преподавания иностранных языков в средней школе" (1965) asarida til o'rganish jarayonida muloqotga asoslangan, real hayotiy vaziyatlarda qo'llaniladigan tilga ustuvor ahamiyat berish zarurligini ta'kidlagan. B. V. Belyaev uchun asosiy maqsad – o'quvchilarda faqat til strukturasi emas, balki mazmunli va maqsadga muvofiq muloqot olib borish malakasini shakllantirish edi. Shunday qilib, u sobiq Ittifoq metodikasi doirasida kommunikativ yondashuvga asos bo'ladigan g'oyalarni birinchi bo'lib taklif qilgan olimlardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Demak, kompetensiya atamasi muayyan bir soha bo'yicha olingan bilim va ko'nikmani samarali qo'llay olish qobiliyatidir. Shu munosabat bilan, chet tilini o'qitish metodikasi xorijiy tilni o'rgatishning maqsad, mazmun, vosita va usullarini, tashkiliy shakllari va didaktik tamoyillarini o'rganuvchi mustaqil pedagogik fan sifatida shakllangan. Bu metodika lingvistik, psixologik, didaktik, shuningdek sotsiomadaniy va kommunikativ omillar uyg'unligi asosida xorijiy tilda samarali muloqot qila oladigan shaxsni tayyorlashga xizmat qiladi. Metodikaning asosiy vazifasi – o'quvchilarda xorijiy til kompetensiyalarini, xususan leksik hamda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdan iborat.

Darhaqiqat, o'qituvchining ijodiy yondashuvi, kasbiga va o'quvchilariga bo'lgan muhabbati katta ahamiyatga ega, chunki bir xil bilimlarga ega bo'lgan o'qituvchilar o'zlarining shaxsiy fazilatlariga ko'ra farq qilishi mumkin. Shu sababli dastlabki qarashda hamma narsa o'qituvchining shaxsiyatiga bog'liqdek tuyuladi. Hatto ayrimlar metodikaga oid nazariy qoidalar o'qituvchilarning ijodini cheklaydi, deb hisoblashgan. Bunday yondashuv, tabiiyki, asossizdir. I. V. Raxmanovning fikriga qo'shilmaslik mumkin emas: "O'qituvchining san'ati – bu umumiy qonuniyatlarni o'qitish va tarbiyaning aniq sharoitlarida hisobga olishdir" ^[8]. Darhaqiqat, hatto eng iste'dodli o'qituvchi ham metodikaning nazariy asoslarini bilmasa, o'z faoliyatida allaqachon fan tomonidan ochilgan haqiqatlarni qayta-qayta "kashf" qilaveradi.

Chet tillarni o'qitish metodikasini lingvistikaga asoslangan amaliy fan sifatida ta'riflashga birinchi urinish E. M. Ryt tomonidan amalga oshirilgan ^[9]. U shunday degan edi: "Chet tillarni o'qitish metodikasi – bu ayniqsa qiyosiy tilshunoslikning umumiy xulosalarini amaliy qo'llashdir". Xuddi shunday yondashuvni akademik L. V. Shcherba ham ilgari surgan bo'lib, u chet tillarni o'qitish metodikasini "til materiali, nutq faoliyati va ularni o'rgatish jarayonini birlashtirgan amaliy fan" sifatida talqin qiladi. U quyidagicha ta'rif beradi: "Chet tillarni o'qitish metodikasi – bu til hodisasi sifatida tilni, faoliyat sifatida nutqni va jarayon sifatida o'qitishni o'z ichiga oluvchi kompleks fan hisoblanadi".

Metodikani lingvistikaga asoslangan amaliy fan sifatida tushunish tasodifiy bo'lmay, ma'lum darajada asosli edi, chunki lingvistika o'qitish va tarbiyani tashkil qilishda asos bo'ladigan til materialini beradi. Ta'lim jarayonida lingvistik qonuniyatlarni hisobga olish zarur. Qiziq tomoni shundaki, bunday ta'rif 1940-yillarda rad etilgan bo'lsa-da, psixolingvistikaning rivojlanishi bilan yana qayta tiklandi, chunki lingvistikaning yangi yo'nalishlari aynan nutq va tilni o'rganish jarayonini chuqurroq tushuntirishga xizmat qila boshladi. Shuning uchun metodika endilikda faqat lingvistik emas, balki psixologik, pedagogik va kommunikativ jihatlarni ham o'z ichiga olgan kompleks fan sifatida qaralmoqda.

Yigirmanchi asr davomida til o'qitish metodikasi sohasida turli yondashuvlar va usullar paydo bo'ldi. Ulardan ba'zilarida turli vaqtlarda keng qabul qilindi va ta'lim sohasida katta o'rin oldi, ammo keyinchalik yangilangan yoki yanada jozibali g'oyalar va nazariyalarga asoslangan usullar natijasida muqobil metodlar bilan almashtirildi.

Jumladan, Grammatik–tarjima metodi XVII asrdan XX asrgacha xorijiy tillarni o'qitishda asosiy yondashuv bo'lib xizmat qilgan bo'lib, u qadimgi lotin va yunon tillari grammatikasini o'rganishga asoslangan. XIX asrda bu metod zamonaviy xorijiy tillarni o'rganishda keng tarqalgan edi. Biroq asr oxiriga kelib, To'g'ridan-to'g'ri (Direkt) metodga bo'lgan qiziqish kuchaya boshladi. Shunga qaramay, ushbu metod hozirgi kunda ham to'liq yo'qolmagan; uni ayrim darsliklar va amaliy mashg'ulotlarda uchratish mumkin.

Grammatik–tabiiy tarjima metodining asosiy tamoyillari:

Bu metod xorijiy til grammatikasini qoida va istisnolarni taqdim etish orqali, shuningdek so'z boyligini ona tiliga tarjima qilingan holda yodlatish orqali o'rgatishga yo'naltirilgan. Tarjima – bu metodda eng muhim mashg'ulot hisoblanadi.

Shunga ko'ra, zamonaviy til ta'limiga qo'yiladigan asosiy talab – bu kommunikativ va leksik kompetensiyalardir. Ular tilni samarali, maqsadga muvofiq va vaziyatga mos ravishda qo'llay olish qobiliyatini ifodalaydi. D. Xayms kommunikativ faoliyatning to'rtta asosiy tarkibiy qismini ajratib ko'rsatgan: tilga oid ko'nikmalar, madaniy kompetensiya, diskurs va strategik yondashuv. Til o'rganayotgan shaxsning umumiy kommunikativ qobiliyati aynan shu komponentlar asosida shakllanadi.

B. V. Belyaev va boshqa tadqiqotchilar fikriga ko'ra, tilni grammatik jihatdan to'g'ri qo'llashning o'zi yetarli emas, uni ijtimoiy va madaniy kontekstda to'g'ri ishlata bilish ham muhimdir ^[2]. Shu sababli, kommunikativ yondashuv asosida olib boriladigan ta'lim eng samarali hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazmunli muloqotning asosi bo'lgan leksik kompetensiya esa shunda shakllanadiki, odam o'z lug'aviy boyligini kontekstga mos ravishda qo'llay oladi. Kommunikativ ko'nikmalarning rivojlanishi ushbu komponentlarning o'zaro uyg'unligi orqali ta'minlanadi. Ta'lim jarayonining maksimal samaradorligi uchun kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvlar uyg'un holda qo'llanishi lozim.

Demak, kommunikativ kompetensiya – bu shunchaki tilni bilish emas, balki o'zlashtirilgan bilim va ko'nikmalarni kutilmagan vaziyatlarda ham samarali qo'llay olish, o'zini boshqara bilish va auditoriya qarshisida ishonch bilan muloqotga kirisha olish qobiliyatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bell R. T. Vvedenie v prikladnyuyu lingvistiku: podkhody i metody obucheniya yazykam / per. s angl. – M.: Vysshaya shkola, 1981. – S. 254.
2. Belyaev B. V. Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov v sredney shkole. – M.: Prosveshchenie, 1965. – S. 303.
3. Bim I. L. Teoriya i praktika obucheniya inostrannym yazykam: didaktika i metodika. – M.: Russkiy yazyk, 1997. – S. 232.
4. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. – Clevedon: Multilingual Matters, 1997. – S. 124.
5. Kostomarov V. G. Yazyk i kul'tura: ocherki po sotsiolingvistike. – M.: Nauka, 1995. – S. 304.
6. Mitrofanova O. D. Formirovanie rechevoy kompetentsii uchashchikhsya na urokakh inostrannogo yazyka. – M.: Prosveshchenie, 1986. – S. 143.
7. Ochilova G. O., Akbarova S. Sh. Kasbiy kompetentlik. – T.: 2022. – B. 11–12.
8. Raxmanov I. V. Pedagogika – tarbiya san'ati. – T.: O'qituvchi, 1980. – B. 25.
9. Ryt E. M. Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov kak nauka. – M.: Uchpedgiz, 1958. – S. 56.
10. Slobin D. Psycholinguistics. – Glenview, IL: Scott, Foresman and Co., 1974. – S. 288.
11. Skalkin V. L. Metodika obucheniya ustnoy rechi na inostrannom yazyke. – M.: Prosveshchenie, 1981. – S. 128.
12. Shveytsar A. D. Vvedenie v teoriyu perevoda. – M.: Vysshaya shkola, 1988. – S. 254.
13. Vatiutnev V. M. Yazyk i obshchestvennoe soznanie: filosofskiy i metodologicheskiy analiz. – M.: Mysl', 1980. – S. 215.
14. Xomskiy N. Aspekty teorii sintaksisa / per. s angl. – M.: Progress, 1972. – S. 314.
15. Werner G. Faix. Kompetenz. Festschrift Prof. Dr. John Erpenbeck zum 70. Geburtstag. Band 4. Steinbeis-edition, 2012. 1. Auflage 2012, Steinbeis-edition Stuttgart. – S. 10.
16. Zimnyaya I. A. Psikhologicheskie aspekty obucheniya govoreniyu na inostrannom yazyke. – M.: Prosveshchenie, 1978. – S. 160.
17. Shchepilova A. V. Kommunikativno-kognitivnyy podkhod k obucheniyu frantsuzskomu yazyku kak vtoromu inostrannomu: teoreticheskie osnovy: avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk. – M.: 2013. – S. 56.
18. Shcherba L. V. Rus tili metodikasi va umumiy tilshunoslik bo'yicha tanlangan asarlar. – M.: Prosveshchenie, 1974. – B. 120.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.